

Asia: VN/26856/2023

## **Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi**

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

### **Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset**

Gasgrid Finland Oy (jäljempänä Gasgrid) on valtionyhtiö, joka toimii järjestelmävastaavana kaasun siirtoverkonhaltijana Suomessa ja tarjoaa asiakkailleen turvallista, luotettavaa ja kustannustehokasta kaasujen siirtoa sekä kehittää aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti siirtoalustaa, palveluitaan ja kaasumarkkinoita edistääkseen tulevaisuuden hiilineutraalia energia- ja raaka-ainejärjestelmää. Gasgrid kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta uudeksi alueidenkäyttölainsiksi.

Hallituksen 2023 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti Suomi tavoittelee vetytalouden johtavaa asemaa Euroopassa vuoteen 2035 mennessä. Tavoitteena on tuottaa vähintään 10 prosentin osuus EU:n vihreän vedyn tuotannosta vuoteen 2030 mennessä. Tämä tavoite tukee myös Suomen hiilineutraaliustavoitetta, jonka mukaan Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Puhdasta vetyä voidaan hyödyntää erityisesti niillä aloilla, joilla suora sähköistäminen ei ole mahdollista, esimerkiksi teräs- ja polttoaineellisuudessa.

Gasgrid on vuodesta 2023 toteuttanut vetymarkkinaselvitystä, jossa on luottamuksellisesti kartoitettu potentiaalisia vedyn tuottajia ja kuluttajia Suomessa. Markkinaselvityksen pohjalta toteutetun analyysin perusteella voidaan todeta, että Suomen tavoittelema vedyntuotanto on realistinen tavoite. Analyysin pohjalta Gasgrid on lähtenyt myös kehittämään kansallista vedynsiirtoverkon suunnittelua tukemaan kansallisen vetytalouden kehittymistä. Vedyn tuotanto- ja kulutushankkeisiin liittyy kuitenkin vielä suuria epävarmuuksia, ja vihreän vedyn läpimurtoon tarvitaan hyvin koordinoitua ja ennakoitavaa regulaatioympäristöä.

Suomen vetytalouden kehitys on vahvasti riippuvainen kotimaisen kilpailukykyisen uusiutuvan sähköntuotannon lisäämisestä: uusiutuvan energian saatavuus ja sen lisääminen ovat ydinkysymyksiä vetytalouden investointien sijoittumisessa Suomeen. Gasgrid ja Fingrid ovat yhteisessä skenaariotyössään (Energian siirtoverkot vetytalouden ja puhtaan energiajärjestelmän mahdollistajina, 2023) arvioineet, että vuonna 2030 vedyntuotanto vaatisi 58–69 TWh uutta sähköntuotantoa ja vuonna 2040 vastaavasti 114–192 TWh. Vedyn jatkojalostus esimerkiksi vihreäksi teräkseksi, ammoniakiksi tai e-metaaniksi vaativat myös merkittävää sähköntuotannon

lisäystä. Hallituksen luonnos alueidenkäyttölaista kuitenkin vaarantaa kilpailukykyisen sähkön saatavuuden sekä estää vihreän siirtymän arvoketjujen tuomien merkittävien yhteiskunnallisten hyötyjen toteutumisen.

Suomessa on kansainvälisesti vertaillen poikkeuksellisen hyvät edellytykset vetytalouden kehittymiselle. Ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että vetytalous alkaa Suomessa toteutua ennusteiden mukaisesti, etenkin jos vetytalouden kriittisiä edellytyksiä aletaan heikentämään. Vetytalouden kehittymisen kannalta on erittäin tärkeää, että Suomi säilyttää ja kehittää edelleen merkittävimpiä kilpailutekijöitään, joita ovat erityisesti uusiutuvan energian kasvava saatavuus sekä toimiva ja ennustettava regulaatioympäristö.

## **Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät**

-

## **Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet**

-

## **Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava**

-

## **Kommentit luvusta 5 Yleiskaava**

-

## **Kommentit luvusta 6 Asemakaava**

-

## **Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset**

-

## **Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset**

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi uudeksi alueidenkäyttölaiksi esitetään kiinteää etäisyyttä tuulivoiman ja asutuksen välille, mikäli tuulivoimarakentamista ohjaava yleiskaava ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle. Etäisyydeksi on esitetty 8 kertaa tuulivoimalan korkeus, joka nykyisellä luvituksella ja voimalatekniikalla tarkoittaa 2400-2800 metrin etäisyyttä. Esityksen perusteella jää epäselväksi, mihin kerroin perustuu. Vaikka etäisyysvaatimus on rajattu maakuntakaavoituksen ulkopuolelle sijoittuviin tuulivoimaloihin, vaatimus tulisi vaikuttamaan merkittävästi uusiutuvan energian saatavuuteen. Alueidenkäyttölain muutosten vaikutuksia ei ennen esitystä ole arvioitu riittävästi vihreän siirtymän koko arvoketjun kannalta ja esitetty sääntely on vahvasti ristiriidassa hallituksen tavoitteleman sähköntuotannon kaksinkertaistamistavoitteen kanssa. Tuulivoiman lisääminen on tällä hetkellä nopein,

markkinaehtoisin ja kustannustehokkain keino lisätä sähköntuotantoa Suomessa. Siten kiinteää etäisyysvaatimusta ei tulisi hyväksyä ilman että sen vaikutuksia on riittävästi arvioitu.

Nykyisin maakuntakaavassa pyritään etsimään maakunnan kannalta parhaat tuulivoima-alueet. Maakuntakaavaa varten tehtävät analyysit ja hankkeiden tekniset tiedot eivät kuitenkaan ole sillä tasolla, että niiden avulla voitaisiin toteuttaa sellaista yksityiskohtaista hankesuunnittelua, jota tuulivoimahankkeet vaativat. Maakuntakaavoituksessa ei ole esimerkiksi arvioitu Puolustusvoimien tutkarajoitusta, melumallinnuksia eikä tarkempia ympäristövaikutuksia. On siis kyseenalaista, miksi esityksessä etäisyysääntely sidotaan maakuntakaavaan. Hallituksen esityksen maakuntakaavojen tuulivoimapotentialiaali voidaan katsoa olevan yliarvioitu.

On myös huomioitava riski siitä, että kunnat ottavat omassa kaavoituksessaan käyttöön vastaavan etäisyysääntelyn, vaikka kaavoitettavat voimalat sijaitsisivatkin maakuntakaavassa merkityllä tuulivoima-alueella. Tämä vähentäisi merkittävästi niitä alueita, joille uusiutuvan energian tuotantolaitoksia voisi potentiaalisesti rakentaa. Esityksessä on annettu mahdollisuus myös ns. suostumusmenettelylle, mutta tämän käytännön merkitys hankkeiden toteuttamisessa voi jäädä vähäiseksi maanomistajien suuren lukumäärän vuoksi.

Tällä hetkellä tuulivoimahankkeiden vaikutukset selvitetään kattavasti Ympäristövaikutusten arviointi (YVA) prosessin sekä kaavoituksen aikana. Tuulivoimaloiden ja asutuksen välistä etäisyyttä säännellään valtioneuvoston asetuksella tuulivoimaloiden ulkomelutasosta (1107/2015) sekä ympäristöministeriön ohjeella melumallinnuksesta. Onkin hyvin tyypillistä, että hankkeet voivat tämän prosessin aikana muuttua, pienentyä tai jopa peruuntua kokonaan. On myös tyypillistä, että maakuntakaavassa määriteltyä tuulivoima-aluetta (TV-alue) tarkennetaan YVA:n aikana, jolloin merkittävä osa voimaloista voi sijoittua maakuntakaavan ulkopuolelle. Alueidenkäyttölain päivityksen mukaisesti näitä voimaloita koskisi siis tiukempi sääntely, joka voi merkittävästi vaikuttaa toteutuvien voimaloiden määrään. Nykyinen luvitusprosessi on nähty kokonaisuudessaan tiukkana mutta kuitenkin hyvin toimivana ja luotettavana, ja kunnilla on ollut vahva rooli kaavoituksen ohjaamisessa.

Gasgrid näkee, että esitetty tuulivoiman etäisyysääntely voi merkittävästi vaarantaa Suomen kulutusennusteiden vaatiman sähköntuotannon lisäämisen, eikä sen vaikutuksia ole arvioitu riittäväällä kriittisyydellä. Etäisyysääntelyn myötä monet tuulivoimahankkeet voivat kaatua tai merkittävästi viivästyä, mikä osaltaan johtaa siihen, ettei Suomeen sijoitu myöskään vetytalouden investointeja. Näin voidaan menettää vihreän siirtymän mukana tuomat työpaikat ja verotulot, sekä valtiontalouden kasvu ja hyvinvointi. Suomi kilpailee kansainvälisistä vetyhankkeista monen muun maan kanssa, eikä ole itsestäänselvyys, että nyt suunnitteilla olevat hankkeet tulevat toteutumaan. Investointipotentiaalia ei tule heikentää lainsäädännöllä, jonka vaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu, sillä se heikentää merkittävästi myös Suomen luotettavuutta ennakoitavana regulaatio- ja investointiympäristönä.

## **Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset**

Teollisen mittakaavan aurinkovoiman kehittäminen ja tuotanto on viime vuosina noussut entistä tärkeämpään rooliin aurinkovoiman kilpailukyvyyn parantuessa Suomessa. Aurinkovoiman etuna on

erityisesti sen kyky tasoittaa tuulivoiman tuotannon vaihteluita, minkä lisäksi aurinkovoimatuotannon kasvu edistää osaltaan vetytalouden kehitystä Suomessa.

Gasgrid esittää huolensa siitä, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi uudeksi alueidenkäyttölainsäädännön esitetään toimia, jotka merkittävästi hankaloittavat aurinkovoimatuotannon luvitusta ja kehittymistä Suomessa. Alhainen kaavoittamisen raja voisi merkittävästi heikentää aurinkovoimahankkeiden investointipotentiaalia. Lisäksi se saattaisi merkittävästi vähentää myös teollisuuden omien aurinkovoimahankkeiden suunnittelua ja etenemistä. Huomioitavaa on myös se, että pelkkä hehtaarimäärä ei määritä merkittävää rakentamista (rakentamislain 46 §). Kaavoituksessa tulisikin käyttää tapauskohtaista harkintaa ja sen pitäisi perustua siihen, onko kaavallinen ratkaisu tarpeen; eli onko alueella muuta maankäyttöä, jonka vuoksi yhteensovittaminen on tehtävä kaavalla.

#### **Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset**

-

#### **Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa**

-

#### **Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä**

-

#### **Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu**

-

#### **Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto**

-

#### **Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset**

-

#### **Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset**

-

#### **Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset**

-

#### **Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku**

-

## **Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset**

-

## **Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset**

-

## **Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaisesti ennen lain voimaantuloa julkisesti ehdotuksena nähtäville asetettujen kaavojen laatimisessa ja hyväksymisessä sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Esitetty voimaantulosäännös tiukentaa vaatimuksia muiden jo vireillä olevien hankkeiden osalta. Jo kaavaluonnosvaiheeseen on käytetty merkittävästi eri osapuolten resursseja, minkä vuoksi esitämme, että vähintään kaavaluonnosvaiheessa olevat hankkeet tulisi voida toteuttaa voimassa olevan lain mukaisesti. Tämä mahdollistaisi myös jo vireillä olevien aurinkovoimahankkeiden toteuttamisen nykyisillä edellytyksillä parantaen myös luottamusta Suomen investointiympäristöön.

## **Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislainsiksi)**

-

## **Kommentit rakentamislain muuttamisesta**

-

**Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.**

-

Pyhäranta Meri-Katriina  
Gasgrid Finland Oy